

Kitabxanalarımız dünya informasiya məkanına daxil olur

Sərəncamdan irəli gələn vəzifələrlə bağlı fikirlərini öyrənmək üçün Prezident Kitabxanasının direktoru Mayıl Əhmədova bir neçə sualla müraciət etdik:

- Belə bir sərəncamın verilməsini zəruri edən amillər haqqında fikirlərinizi bilmək maraqlı olardı.

- Prezidentimizin bu sərəncamı milli sərəvətimizin, mədəni irsimizin qorunub saxlanılmasını, onun gələcək nəsillərə çatdırılmasını, bəşəri sivilizasiyaya hərtərəfli inteqrasiyasını bilavasitə təmin edən kitabxana şəbəkəsinə dövlətin göstərdiyi çox böyük qayğının təzahürüdür.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev kitabxana sahəsinə daim xüsusi önəm verir, bu spesifik sahəyə böyük qayğı göstərir. Belə ki, dövlətimizin başçısı hələ 2004-cü ildə Naxçıvan Dövlət Universitetinin elektron kitabxanası, 2006-cı ilin iyununda isə Prezident Kitabxanası ilə ətraflı tanış olmuş, kitabxanaların fəaliyyətinə, maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə dair tövsiyələrini və tapşırıqlarını vermişdi. Elə həmin ilin oktyabr ayında Prezidentimiz Minskdə Belarus Milli kitabxanasının işi ilə də yaxından tanış olmuşdur. Bütün bunlar, xüsusilə də Prezidentin imzaladığı sərəncam kitabxana ictimaiyyətinin ürəyincə olmuş, bir vacib təsisat kimi kitabxanaların əhəmiyyətini, bu sahədə çalışan mütəxəssislərin nüfuzunu xeyli yüksəltdirmişdir.

Sərəncamın adından görüldüyü kimi, kitabxana fəaliyyətinin yaxşılaşdırılmasına böyük ehtiyac var və vaxtında həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirlər mədəniyyətimizin bu mühüm sahəsinin müasir tələblərə uyğunlaşdırılmasını təmin edəcəkdir. Kitabxana-informasiya xidməti sahəsi güclü maddi yatırım tələb edən sahədir. Ona görə də bu sahənin yüksək inkişaf səviyyəsinə hər bir ölkənin iqtisadi durumuna uyğun olur. Bu gün böyük iqtisadi yüksəlişə çatmış ölkəmizdə kitabxana sahəsinin sürətli inkişafı üçün hər cür şərait vardır.

Sərəncamda qeyd edilir ki, hazırda ölkəmizdə 12 mindən çox kitabxana var. Əgər bu kitabxanaların hər birində azı 3

nəfər işlədiyini nəzərə alsaq, bu 40 minə yaxın işçi, böyük bir mütəxəssis orduşu deməkdir. Sərəncama əsasən 40 min nəfərin işi şəraitinin yaxşılaşdırılması, əməyinin dəyərləndirilməsi, onların peşə hazırlığının yüksəldilməsi nəzərdə tutulur. İnanmaq istərdim ki, yaxın vaxtlarda peşə bayramları sırasında "Kitabxanaları günü" də öz yerini tapacaqdır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu il aprelin 20-də "Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında" Sərəncam imzalamışdır. Sərəncama əsasən, "Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı" hazırlanacaqdır. Bu, mədəniyyətimizin mühüm sahəsində kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsinə imkan verəcəkdir. Sərəncamda göstərilirdiyi kimi, kitabxanalarımız Azərbaycan xalqının milli sərəvətidir və bu sərəvət daim qorunmalıdır.

- Azərbaycan Milli Kitabxanasının modernləşdirilməsi, onun müasir informasiya texnologiyaları ilə təchiz edilməsi və maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi sərəncamda qərara alınmışdır.

- Milli kitabxana xalqı-

mızın mədəni sərəvətlərinin qorunub saxlandığı ən böyük müəssisədir. Hər bir ölkənin Milli Kitabxanası onun qürur mənbəyi hesab olunur. Amerikalılar Konqress kitabxanası, ruslar dövlət kitabxanası (keçmiş Lenin adına kitabxana), fransızlar Paris Milli kitabxanası ilə fəxr etdikləri kimi, biz də öz Milli Kitabxanamız ilə fəxr etməliyik. Çünki xalqımızın tarixinə, milli-mədəni dəyərlərimizə dair ən çox sənd məhz bu kitabxanada toplanıbdir. Yaradıldığı vaxtdan M.F.Axundov adına Dövlət kitabxanası bütün sahələrdə oxucuların sayına, kitab verilişinə, xidmətin səviyyəsinə, metodik işə, kitab fondunun zənginliyinə və həcminə görə ölkəmizin ən zəngin kitabxanası hesab olunur. Lakin keçən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində ölkəmizin həyatında baş verən proseslər bu kitabxana üçün də təsiriz olmuşdu. Bu dövrdə kitabxana işi üçün ən vacib sahə edilən fondun yeni ədəbiyyatla komplektləşdirilməsi, məcburi nüsxələrin verilməsi, abunə olunması və maddi-texniki təminat sistemi xeyli zəiflədi. Ancaq 2 il əvvəl ona Milli kitabxana statusunun verilməsi kitabxananın işində böyük canlanmaya səbəb oldu. Qısa müddətdə kitabxanada Avtomatlaşdırılmış Kitabxana proqramı tətbiq edildi, elektron kataloq, elektron kitabxana yaradılmağa başlandı. Təbii ki, modern Milli kitabxanaya çevrilmək, dünyada fəaliyyət göstərən 120-yə qədər milli kitabxana sırasında layiqli yer tutmaq və xalqımızın milli-mədəni irsinin yetərincə təbliği üçün hələ çox iş görülməlidir.

Sevindirici haldır ki, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin rəhbərliyi ölkəmizin baş kitabxanasının modernləşdirilməsi, onun informasiya texnologiyaları ilə təchiz edilməsi istiqamətində sistemli iş aparır. Millî kitabxanada aparılacaq işlərin həyata keçirilməsi üçün güclü maddi və mənəvi dəstəyə ehtiyac var. İnanıq ki, Prezidentimiz tərəfindən əsl məqamda imzalanmış və sorəncam Milli kitabxananın fəaliyyətinə böyük dönüş yaradacaqdır.

Milli kitabxana ölkənin ən böyük kitabxaslayıcısı olmaqla yanaşı, vaxtilə Azərbaycan Kitab Palatasının yerinə yetirdiyi funksiyası, yəni, ölkəmizdə çap məhsullarının uçuşu, məcburi nüsxələrin toplanıb saxlanılması, milli bibliografiyanın təşkili və aparılması kimi çox məsul bir vəzifəni də həyata keçirir. Ona görə də Milli kitabxananın işinə təkcə dövlət qurumları deyil, həm kömək etməlidir. Xalqımızın milli mədəni sərvətlərinin qorunub gələcək nəsillərə çatdırılması hər birimizin mənsəvi borcu olmalıdır.

- Bu gün kitabxanalarımızın yeni nəşrlərlə təchiz olunma səviyyəsi müasir oxucuların tələbatına cavab veririmi?

- Kitabxanaların yeni nəşrlərlə vaxtında təchiz edilməsi, məcburi nüsxələrin kitabxanalara çatdırılması, dövrü nəşrlərə və müxtəlif elektron resurslara abunə olunması sistemi bu günün kitabxanası üçün ən aktual məsələdir. Kitabxanalara məcburi nüsxələrin verilməsi "Kitabxana işi haqqında" və "Kütləvi informasiya vasitələri haqqında" Azərbaycan Respublikası qanunlarının müvafiq olaraq 15-ci və 29-cu maddələri ilə tənzimlənir. Təəssüf ki, nəşriyyatların çoxu müxtəlif bəhanələrlə bu qanunların tələblərinə əməl etməkdən yayınır. Onlar başa düşməklə istəmərlər ki, müasir informasiya mərkəzi olan kitabxanaların yeni informasiya ilə təminatında həttə kiçik bir fasilə belə, onun illər toplanmış məlumat bazasının əhəmiyyətini keyfi azaldır, oxucuların vərdiş etdiyi, arxayın olduğu məlumat mənbəyinə inamını itirir. Ona görə də müasir kitabxana fəaliyyətində ilk növbədə bu məsələ öz həllini tapmalıdır. Qalan məsələlər artıq hər bir kitabxananın kollektivinin öz işini necə qurmasından və texniki təminatdan asılıdır. Ögər kitabxanada peşəkar kadrlar, mütəxəssislər çalışsasa, daxil olan informasiya formasının (çap və ya elektron) asılı olmayaraq vaxtında seçilir, çeşidlənir, sistemləşdirilərək tələbatçıya çatdırılır. Əks təqdirdə, informasiya köhnəlir, öz aktuallığını itirir, kitabxana isə sadəcə olaraq kitab anbarına çevrilir.

Bu gün informasiya vasitələrinin inkişaf səviyyəsi elə həddə çatıb ki, onların kitabxanalara tətbiq edilməsi kitabxana işinin keyfiyyətini, kitabxanaya əməyinin məhsuldarlığını, istifadəçiyə xidmət işinin səviyyəsini dəfələrlə yüksəltməyə imkan verir. Həzrədə kitabxana işinin avtomatlaşdırılması təmin edən çoxlu kitabxana proqramları vardır. Sadəcə olaraq, bu proqramlar əldə edilməli, respublikamızın hər bir kitabxanasında tətbiq olunaraq onların müxtəlif şöbələri yaradılmalıdır. Başqa yol yoxdur. Müasir dövrdə kitabxananı internetiz, kompüteriz təsvəviri etmək mümkün deyil.

Müasir kitabxanalarla elektron resursların yaradılmasına böyük tələbat var. İstifadəçi, əsasən öz maraq dairəsinə uyğun müxtəlif elm sahələrinə dair elektron resurslarla işləməyə üstünlük verir. Ona görə də müxtəlif sahələr üzrə müəmməl, zəngin elektron resursların yaradılması, onun müttəmədi olaraq yeni məlumatlarla yeniləşdirilməsi zəruridir. Tə-

bbi ki, belə bir işi internetiz, texniki vasitələrin köməyindən istifadə etmədən, müxtəlif elm sahələri üzrə populyar hesab edilən dövrü və elektron nəşrlərə abunə olunmadan etmək mümkün deyildir. Bu işdə şübhəsiz ki, əsas rol təcürbəli, səriştəli mütəxəssislərə - kitabxanaya-bibliograflara məxsusdur.

Kitabxanaların öz fondlarını xaricə və ölkəmizdə nəşr edilən ədəbiyyatla müntəzəm olaraq zənginləşdirmələri üçün kitab satışı mərkəzlərinin olması da ciddi problemlər yaradır. Fikrimizə, Bakıda və digər regionlarda sivil kitab satışı mərkəzlərinin də yaradılmasının vaxtı çatıbdir.

- Sorəncamda "Azərbaycan ədəbiyyatının virtual kitabxanası"nın yaradılması vəzifəsi də qarşıya qoyulmuşdur.

- "Azərbaycan ədəbiyyatının virtual kitabxanası"nın yaradılması "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 12 yanvar tarixli Sorəncamında da nəzərdə tutulmuşdur. Həmin sorəncamda latın qrafikası ilə çap edilən kitabların mətnlərinin elektron daşıyıcılığı və internet vasitələri ilə yayılması qərarə alınmışdır. Bu istiqamətdə müəyyən işlər görülmüşdür. Ayır-ayrı kitabxanaların elektron resursları içərisində latın qrafikası ilə nəşr edilmiş bəzi kitabların elektron variantına rast gəlmək olur. Sorəncamla nəşri nəzərdə tutulan 200 addan çox (hər biri 25000 nüsxə tirajla) kitab müxtəlif nəşriyyatlar tərəfindən çapa hazırlanıb. Demək, bu kitabların hamısının elektron variantları bu nəşriyyatlarda vardır. Zənnimcə, ya başqa ölkələrdə olduğu kimi, hər bir nəşriyyat nəşr etdiyi kitabın elektron variantının açıq satışını həyata keçirməlidir ki, kitabxanalar onu əldə edə bilsinlər, ya da mərkəzləşdirilmiş qaydada bu kitabların nəşrinə təşkil edilən qurum tərəfindən həmin kitabların elektron daşıyıcılarının alınmış kitabxanalara verilməsi təmin edilməlidir. Məlumdur ki, kitabın elektron variantının hazırlanması xeyli vaxt və vəsait tələb edir. Nəşriyyatlarda isə bu iş artıq görülmüşdür, sadəcə olaraq, bu elektron nəşrlərin tirajını artırıb iri kitabxanalara paylamaq olar.

Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, Prezident Kitabxanasında Azərbaycan tarixinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə, iqtisadiyyatına, xarici siyasətinə dair Azərbaycan, rus və ingilis dillərində olan xeyli kitabın elektron variantı hazırlanıb və kitabxananın www.preslib.az saytında yerləşdirilərək istifadəçilərə təqdim edilir. Bu kitabların bözlərinin elektron versiyasının hazırlanmasına ən azı bir ay vaxt sərf olunubdur.

Sorəncamda qeyd edilədiyi kimi, "Azərbaycan ədəbiyyatının virtual kitabxanası"nın oxucuların tam istifadəsinə verilməsinin çox böyük əhəmiyyəti vardır. Bu o deməkdir ki, latın qrafikası ilə çap edilmiş Azərbaycan ədəbiyyatının ən yaxşı nümunələri məkanından və zamanından asılı olmayaraq internet vasitəsilə istənilən vaxt hər bir oxucuların istifadəsinə verilməkdir. Prezidentin sorəncamına əsasən normal Web kataloq sistemi olan iri kitabxanaların hər birində "Azərbaycan ədəbiyyatının virtual kitabxanası"nın yaradılması təmin ediləcəkdir.